

פרשת מטות

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
21:12	20:18	19:28*	י-ם
21:10	20:16	19:25	ת"א
21:13	20:19	19:28	חיפה
21:09	20:16	19:25	ב"ש

* לנוהגים 40 דק: 19:08

ו

שכמו אז לא תלו את הגשמיות ברוחניות, וחשבו שאין קשר בין הדברים, כן היום וביתר שאת, יכולים להאשים את פלוני ואלמוני, יכולים לחשוב שצריך יד תקיפה עם האויב, אבל אין מבינים שכל עוד שהרוחניות לא תשתפר, לא יעזור שום עצה, כי אין עצה ואין חכמה ואין תבונה נגד ה', והוא שמעמיד לנו את מנהיגנו העיוורים, שיותר גרועים מעיוור שאינו רואה בעיניו, שכן הם רואים בעיניהם את המצב, אבל העיוורים מרצונם, עוצמים את עיניהם ולא רוצים להבין את המציאות.

ועל כך יש לבכות יותר מכל, שכן כאשר החולה מבין את מצבו, ומכיר בחוליו, יש סיכוי שאם ישנה את מנהיגו תשתפר בריאותו, אבל כאשר אינו מכיר, לא יעזור דבר הוא רק ילך וילך יותר עד שימות. וכך גם אנו אם לא נמהר להכיר במצבנו חולי האומה יתגבר ויכבד, ואחריתה מי ישורנה, וא"כ בכיתנו כיום צריכה להיות עוד יותר רבה מאז.

וכל זאת כאשר אנו מסתכלים על מצבנו, אבל כאשר נסתכל כביכול על מצב כבוד שמים בעולם, נראה שגם הוא ירד פלאים, שהרי עם ישראל הוא מיצג את ה' ותורתו בעולם, וכאשר הם יורדים גם כבוד שמים יורד, ונמצא שם שמים מחולל בין הגוים, כל העולם מזולזלים בתורה הקדושה, לא מאמינים בהבטחותיה לעם ישראל העם הנבחר בתורה, העבודה זרה מתרבה, והכופרים ביחד איתם, שאינם מאמינים בשום דבר, ומעדיפים להאמין בקוף ושעועיית מאשר להאמין בבורא יתברך.

נמצא החורבן יש בו חילול משתי הבחינות, מצד עם ישראל וגם מצד ה' יתברך, ומי שבוכה על חורבן בית ישראל בודאי שמצבו טוב, שהוא ער וחי ולא ישן (ובמצבנו כיום בארץ ובעולם מי שאינו רואה את הסכנה אפשר לומר שהוא מעולף או איבד את ההכרה), אבל עיקר הבכיה צריכה להיות על כבוד שמים, עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר, ואמנם הקב"ה בוכה על מצבם של ישראל הירוד, אבל עם ישראל צריך לבכות על מצב השכינה, וגם לזה יש רמז בפרשתנו שהקב"ה אומר לו למשה רבנו נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים, ואילו כאשר בא משה רבנו לבני ישראל הוא אומר להם נקום נקמת ה' מאת המדינים, והיינו שהקב"ה דאג למצבם של ישראל, ואילו משה רבנו ידע שאת עם ישראל מדאיג כבוד ה' יתברך יותר מכבודם, ולכן הפך להם את הדברים.

ובזה עוד אפשר לפרש מדוע נקראו ימים אלו ימי בין המיצרים, בין היוצר ובין היצר, שעל שניהם נאמר אוי לי מיצרי ואוי לי מיוצרי, אוי מלשון צער ובכי, אויה לי מיצרי, ואויה לי על יוצרי, והיינו אוי לי מיצרי שהחטיא אותנו וגרם לנו את כל הצרות הללו, ואוי לי מיוצרי שבשלנו סובל חרפת הגלות וביוזי כבוד השכינה והתורה הקדושה.

אמנם יש לנו נחמה ותקוה בבעלי התשובה, הם אלו שמתעוררים מתוך חיי החושך והתרדמה ומגלים את בוראם, מכירים את עם ישראל האמיתי ותורתו הקדושה, ועוזבים את את חיייהם ובאים לחסות תחת כנפי השכינה, הם שעומדים לנו לתקוה, כי עם ישראל עדיין חי, ולא הולך בהרגל מעשיו, אלא יש בו כח לשנות דרכיו לטובה, והם מקדשים שם שמים ומרכיבים כבודו יתברך בעולם, יהי רצון שנלמד ונשאב מהם כוחות לשנות גם אנו את כל מעשינו על פי דרך התורה והמצוות, ויתקיים בנו דברי הנביא ירמיה (איכה ה' כ"א), השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם.

נמצאים אנחנו בתחילתם של ימי בין המיצרים, אשר הוקבעו על ידי חכמינו לאלב ובכיה לדורות על מספר דברים ובפרט על חורבן ב' המקדשות, וכמו שאמרנו (תענית כ"ו:), חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב, בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, ובוטל התמיד, והובקעה העיר, ושרף אפוסטמוס את התורה, והעמיד צלם בהיכל. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשנייה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר. ועל שם כן נקראו הימים הללו ימי בין המיצרים, וכמו שכתב רש"י (איכה א' ג') בשם מדרש אגדה, בין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב, שהם היו ימי המיצר.

והנה כאשר נתבונן בהם נראה שכולם היו צרות קשות לעם ישראל, ובאמת עיקר בכייתנו בימים אלו, על מצבם הירוד של עם ישראל מבחינה רוחנית וגשמית, שכל זמן שישראל היו שרויים על אדמתם ומנהלים את חייהם כפי תורתנו הקדושה, היה המצב מעולה, היה להם שלטון מדיני, הצלחה גשמית משגשגת, בריאות, חיים ארוכים, אולם כאשר עזבו את מקור המים החיים היא תורתנו הקדושה ולמדו מן העמים אשר סביבותיהם ללכת אחר ההבל, ירד מצבם של עם ישראל מטה מטה, עד שהגוים באו לארצנו והרגו באכזריות מליונים רבים והגלו אותנו מעל אדמתנו לאדמת נכר, ושם גם לא ידענו מנוח, מרוב הצרות והשעבוד, ואותם עמים שהלכו אחריהם אחזו בארצנו, ועד היום לא חזרנו לגמרי לארצנו, [ואע"פ שכיום מי שרוצה לחזור יכול לחזור, אך המציאות היא שעדיין רוב ישראל בחוץ לארץ יהיה מאיוה סיבה שיהיה, וכידוע הכל הולך אחר הרוב, וא"כ עדיין ישראל נמצאים בגלות].

ואולם לרבים קשה הבכיה על העבר, בטענה שקשה להרגיש מה היה ומה עבר עליהם, ובפרט במציאותנו שאיננו תחת יד הגוים, וזה מזכיר לנו בדיוק את הויכוח שהיה בין ישראל לה' בפרשתנו, ה' מצוה את ישראל לנקום את נקמתם מאת המדינים, ישראל שבינתיים נרגעה חשבה שזהו המדיינים היו ועברו, ומדוע לנו להלחם בהם, אך לא כן מחשבת הבורא יתברך, המדיינים הם אויבים ואת האויב צריך להשמיד, כל זמן שהם קיימים הם מסוכנים לעם ישראל ויכולים להחטיאו מחדש, שזה הצרה הגדולה ביותר וכמו שראינו שמזה מתו יותר מכל המגיפות שעברו עם ישראל. וכך ממש זה בימינו ונבאר יותר.

אם באמת הסיבות לבכי היו נעלמות, היה מקום לשמוח בימים אלו, אך האמת היא אין אנו בוכים רק על העבר, אלא על ההווה שכן מאז עוד החמיר המצב הרבה יותר, גשמית ורוחנית, רוחנית רובו של עם ישראל התנתק מן התורה כמעט ניתוק מוחלט, מליוני ישראלים אינם יודעים מאומה מתורה ומצוות, ולא עוד אלא שנלחמים בכל דבר המרמז לתורה, בנות ישראל נעשו הפקר ר"ל, אלפי בנות ישראל נשואות לגוים, אוכלים מאכלות אסורות בראש כל חוצות, ישנם חנויות המוכרות בשר בחלב בשר נבילה וטריפה ודבר אחר, דגים טמאים ומיני שקצים ורמשים, ויש עוד להאריך בזה מאוד. ובגשמיות ירדנו פלאים, הבטחון שמעולם לא היה כל כך בטוח, התערער עוד יותר, המשטרה והצבא נלחמים ביהודים יותר מבאויבים, המחזירים הרקיעו שחקים, וחדשים לבקרים אנו שומעים על עליות מחזירים.

וכמו שאז המצב הרוחני הוא הגורם הישיר והבלעדי למצב הגשמי, כך בימינו המצב הרוחני הוא הגורם היחיד לכל המצב הגשמי, אלא

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולרפואה שלימה לאורטל בת חנה

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג.)

הליכות ליום שבת (הגבהת ס"ת)

ומה שכתב תורת ה' תמימה וכו', נראה שכונתו להשלים ולומר משיבת נפש ולא יותר, וכמו שכתבו רבותינו במסכת סופרים. [ואע"פ שאמרו רבותינו (מגילה כ"ב.) שכל פסוק שלא פסקו משה אסור להפסיקו, יש אומרים שזהו דוקא בתורה אבל בתהלים כיו"ב מותר להפסיק בהם (כמבואר במ"א ס" תכ"ב ס"ק ח' בשם הכלבו), ואפילו לאוסרים להפסיק באמצע פסוק בכל התנ"ך דרך תפילה ובקשה מותר (כמבואר בסוף הקדמת המ"א לס' רפ"ב). והוא הדין דרך שבה, וכן כאשר מפסיק פסוק במקום שיש אתנחתא מותר (וכמו שהעלה בשו"ת רב פעלים ח"א ס' י"א) לענין קידוש, ועוד]. ואולם בספר בסדר היום (נפילת אפים) כתב: וישתחוו וכו' ויאמר תורת ה' תמימה וכו' עד צדקו יחדיו. ונראה מדבריו שאומר לא רק תורת ה' תמימה משיבת נפש, אלא את כל הפסוק, וכן עוד ב' הפסוקים שלאחריו. וכן ראיתי בסדור בית מנוחה שכתב כן בשם יש נוהגים, מ"מ מדברי המסכת סופרים לא משמע כן, וכן המנהג לומר רק תורת ה' תמימה משיבת נפש, ולא כל הפסוק.

סד. ובספר סדר היום (שהרית של שבת) כתב: וכשפותחין אותו לפני העם יכרע וישתחוה לפניו כעבד לפני אדוניו, ויודה לאדון הכל שבחר בנו מכל האומות וזיכנו בתורתו התמימה. ואומר וזאת התורה וכו', ויתחנן כפי כחו כי שעת רצון היא שמתגברים הרחמים בעולם. עכ"ל. [וכעין זה כתב בחמדת ימים (שבת פ"א), והרבה מדבריו לקוחים מסדר היום, ועיין עוד בסדר היום (נפילת אפים) שכתב: וישתחוו וכו' וכל אחד יתפלל ויתחנן לפני אלהיו כפי כוחו]. ועיין עוד שם בבא"ח שכתב לומר אחר הפסוקים הנזכרים: אל שדי אמת, משה אמת, ותורתו אמת, והטעם כי התורה ניתנה לנו מעולם הבריאה, ששם מאיר שם א"ל שד"י, ולכן משה שנתנה תורה על ידו ונקראת על שמו, הנה מספר שמו עולה א"ל שד"י. עכ"ל. ויש שאומרים אל שדי אמת וכו' קודם הגבהת הספר, ואיננו נכון, שתחילה צריך לומר את הפסוקים הנזכרים בדברי חז"ל, ורק לאחר מכן יוסיף, וגם הבא"ח סדרו לאומרם באחרונה.

סה. כתב בשער הכוונות (דף מה ע"ד): מנהג מורי ז"ל וכו' ואח"כ היה נשאר שם סמוך אל התיבה עד שהיו פותחין הספר תורה ומראין אותו לקהל כנודע, ואז היה מסתכל באותיות הספר תורה ממש והיה אומר שעל ידי הסתכלות האדם מקרוב כל כך שיוכל לקרוא האותיות היטב, על ידי זה נמשך אור גדול אל האדם. עכ"ל. ובספר בן איש חי (ש"ש תולדות ט"ז) כתב: וראיתי בספר אחד שכתוב שם, טוב שישתכל האדם בתיבה שיהא אות ראשון שלה כמו אות ראשון שבשמו. ע"כ. [אך לא ישכח תחילה לכוונת כלפי הכתב ולומר "וזאת התורה" "תורת ה'"] וכן שיה נאמר בדברי רבותינו במסכת סופרים ומצוה לקיימו, וכן לראות את האותיות בבידור כדברי רבנו האר"י שמושיך אור גדול, ורק אח"כ אם עדיין לא סגרו את הס"ת יחפש את המילה הפותחת באות הראשונה של שמו. ומי שרוצה לנהוג בזה, צריך לפני ההגבהה להסתכל בחומש היכן יש מילה הפותחת באות הראשון של שמו, ואז יוכל בנקל עם פתיחת הס"ת למצוא מילה זו, וכגון בפרשתנו מי ששמו משה או מיכאל, יסתכל במילה "משה" שבפסוק הראשון "וידבר משה".

ס. אמרו רבותינו במסכת סופרים (פ"ד ה"ד): גולל ספר תורה עד שלשה דפין, ומגביהו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים לימינו ולשמאלו, ומחזירו לפניו ולאחריו שמצוה לכל האנשים ולנשים לראות הכתב. עכ"ל. וכ"פ בשו"ע (ס' קל"ד סעי' ב). והרמב"ן על התורה (דברים כ"ז כ"ו, וצ"ח אליו הב"י ס"ס קל"ד) פירש בזה את הפסוק ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת, שזה נאמר על החזון, שאינו מקים ספר תורה על הצבור להראות פני כתיבתו לכל. ומכאן נלמד גם להיפך שהמגביה ספר תורה ומראהו לכל, ישא ברכה מאת ה', ועליו נאמר ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת. [עוד הביא שם הרמב"ן שעל דרך האגדה, זה החזון, שאינו מקים ספרי התורה להעמידן כתקנן שלא יפלו. ע"כ. ובכלל זה צריך להזהר שלא ליתן ספר תורה לקטן, שלא יפול הס"ת, ואפילו לגדולים אלא א"כ ברור לנו שיש בכוחם להגביה את הספר תורה, וגם אם אחד קנה לבנו הגבהה, לא יסכים לכך הגבאי ויאמר לו שיבוא בעצמו או שיכבד מישהו אחר הראוי להרים את הס"ת].

סא. עוד מפורש במסכת סופרים (שם) שבראותם הכתב צריך לכרוע וכו', וכ"פ בשו"ע (שם). ומלשונם מבואר שצריך לכוונת נגד הכתב ממש, ולא כאשר הס"ת סגור או אפילו פתוח אבל הוא עומד מאחוריו ומשתחוה כנגד אחורי ס"ת, וכן כתב הברכי יוסף (ס' קל"ד אות ג). [ואמנם בספר סדר היום (נפילת אפים) כתב: וכשמגביהין ספר תורה יביטו כל העם בו וישתחוו איש ממקומו אל מול התורה תמימה. ומדבריו אלו לא נראה שיש ענין בדוקא אל הכתב, אלא מול התורה אפילו מאחור, אבל לפי האמור צריך לבאר כונתו שאל מול התורה היינו נגד הכתב, שא"כ מדוע צריך להמתין עד שיפתח את הספר להראותו לעם, וכן מוכח ממה שכתב בשחרית של שבת (יובא בסמוך) שכאשר פותחין את הס"ת יכרע]. ובספר בן איש חי (ש"ש תולדות ט"ז) כתב: מצאתי כתוב שבשבת בשחרית ישתחוה לספר תורה שבע השתחויות כנגד העולין, וכן כל זמן יהיו השתחויות כנגד העולין לספר תורה, ונכון הוא. עכ"ל. ומכאן למגביה שלא ימהר לסגור הס"ת, אלא ישהה בכדי שיוכלו העם לכוונת ולומר את הפסוקים.

סב. ונראה שאע"פ שמבואר בגמרא (ברכות ל"ד): שכל כריעה היא על ברכים, כאן נראה שהכריעה הזאת תהיה רק בראשו או אפילו מעט בגופו, מעין מה שכתב השו"ע (ס' קפ"ז סעי' א') לענין מודים דרבנן, ומעין מה שכתב המ"א לענין (ס' קל"ג ס"ק ג') לענין כריעה בעלינו לשבח, ובזה נראה שלא יהיה בזה איסור לכוונת במקום שלא תיקנו חכמים לכוונת [כמבואר בשו"ע (ס' קל"ג סעי' ג, ורפ"א סעי' א'), וברמ"א (ס' נ"א סעי' ז)], עיין מה שהארכנו בזה ביוסף עוד דוד (ח"א עמ' ש'). וכן מתבאר מדברי הברכי יוסף (שם), ע"ש. [ואולם גם בלא זה נראה יהיה מיושב, שמדברי המסכת סופרים מתבאר שכאן תיקנו חכמים לכוונת].

סג. עוד כתוב במסכת סופרים (שם): שבראותם הכתב צריך לכוונת ולומר "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל", "תורת ה' תמימה משיבת נפש". ובשו"ע (שם) כתב וז"ל: מראה פני כתיבת ס"ת לעם וכו' שמצוה על כל אנשים ונשים לראות הכתב ולכוונת, ולומר: וזאת התורה וכו' תורת ה' תמימה וכו'. עכ"ל.